

2. Зоя Юрченко. Соціально-психологічні детермінанти насильства щодо особистості у сім'ї / Юрченко З.// Психологія особистості. – 2010. – № 1. – С.94-102.

3. Белянин А.В. Гендер для «чайников»-2: пособие / Белянин А.В., Жидкова Е.М., Здравомыслова Е.А. и др.// Москва: «Звенья». – 2009 г. – 246 с.

4. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України /Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброда Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 246 с.

5. Бова А.А. Модель факторів, що обумовлюють насильство в сім'ї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=8&n=54&c=1152>

~Застосування переговорів при протидії окремим категоріям злочинів~

~Zastosowanie negocjacji w przypadku wystąpienia wybranych kategorii przestępstw~

Голота Б. (Gołota B.), викладач Вищої школи поліції в м. Щитно (Республіка Польща), підінспектор поліції

У доповіді розкрито значення переговорів та місце переговорного процесу при здійсненні протидії окремим видам злочинів. Наведено приклади діяльності поліції Польщі у сфері протидії торгівлею людьми, запропоновано алгоритм дій при переговорах під час ускладнення ситуації при затриманні злочинців.

Negocjacje występują wszędzie, gdzie mamy do czynienia ze sprzecznością interesów i koniecznością ich pogodzenia [1].

Jest wiele wykładni definicji negocjacji w literaturze przedmiotu. Termin *negocjacje* ma swój łaciński źródłosłów i pochodzi od słowa *negotium*, co oznacza interes, zobowiązanie, trudną sprawę. Przez pojęcie negocjacji należy rozumieć proces komunikacyjno-decyzyjny, w którym strony dobrowolnie starają

się rozwiązać konflikt, tak aby uzyskany rezultat był możliwy dla nich do przyjęcia [2]. Podobne określenie negocjacji ujmuje Zbigniew Nęcki, twierdząc, że jest to sekwencja wzajemnych posunięć, poprzez które strony dążą do osiągnięcia możliwie korzystnego rozwiązania częściowego konfliktu interesów [3]. Z kolei Kamilla Bargiel-Matusiewicz negocjacje określa jako rozwiązywanie konfliktu zaistniałego pomiędzy dwoma lub większą liczbą partnerów, podczas które przeciwne strony tak modyfikują swoje potrzeby, aby dojść do możliwego do zaakceptowania porozumienia. Aby mogło dojść do negocjacji, powinny wystąpić równocześnie trzy czynniki: strony są wzajemnie zależne od siebie; interesy stron są częściowo wspólne, a częściowo sprzeczne; porozumienie wypracowane w ramach negocjacji może zapewnić większą korzyść niż działanie bez porozumienia [4].

Jak wcześniej wspomniano, negocjacje nieodłącznie związane są ze zjawiskiem konfliktu. Konflikt jest pojęciem wieloznacznym i rozmaicie rozumianym, definiowanym co najmniej na trzy sposoby:

1. może być zjawiskiem nie uzewnętrznionym, powiązaniem ze strukturą sytuacji; jego istotę najlepiej oddaje konflikt pomiędzy pracodawcą a pracobiorcą;

2. bywa również interpretowany jako zjawisko dynamiczne, wyraźnie ujawniające się poprzez zewnętrzne zachowania jego uczestników; przykładem jest konflikt pomiędzy sprawcą a pokrzywdzonym;

3. rozumiany jako stan psychicznego napięcia pomiędzy zaangażowanymi w niego stronami [5].

Zatem pojęcie konfliktu można zdefiniować jako sytuację, w której realizacja celów jednej ze stron utrudnia lub uniemożliwia realizację celów strony przeciwnej. Konflikt może wynikać z bardzo rozbieżnych potrzeb dwóch stron, niezrozumienia między dwojgiem ludzi lub innych powodów. Jeżeli konflikty są konstruktywne, mogą przyczynić się do rozwiązania sytuacji kryzysowej, jaką może być np. *przestępstwo pozbawienia wolności drugiego człowieka*. Z powyższego wynika, że podstawową domeną zachowań jest

zatem wiedza o rozwiązywaniu konfliktów. Jest ona niezbędna każdemu człowiekowi, gdyż funkcjonujemy w systemach społecznych, które są tworzone przez ludzi o zróżnicowanych osobowościach, poglądach, przekonaniach, aspiracjach i dążeniach [6].

Jeżeli dochodzi do przestępstw godzących w różne sfery wolności człowieka, należy wskazać, że kodeks karny przewidywał odpowiedzialność karną. Katalog określonych tu przestępstw obejmuje takie czyny, jak: pozbawienie człowieka wolności, groźba karalna, zmuszanie dookreślonego zachowania się, wykonanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta oraz naruszenie miru domowego.

Powyższe kategorie przestępstw prowadzą do kryzysu osoby pokrzywdzonej. Kryzys jest odczuwaniem lub doświadczeniem wydarzenia bądź sytuacji jako niedających się znieść, wyczerpujących zasoby wytrzymałości i naruszających mechanizmy radzenia sobie z trudnościami [6]. Ludzie mogą reagować na kryzys w różny sposób. W typowych okolicznościach wiele osób potrafi samodzielnie poradzić sobie z kryzysem i czerpać siłę z tego doświadczenia. Inni wydają się przezwyciężać kryzys. Jeszcze inni załamują się psychicznie na samym początku kryzysu. Powyższe uwagi wskazują, że osoby z zaburzeniami afektywnymi, behawioralnymi i poznawczymi, niejednokrotnie nie są w stanie poradzić sobie z problemem. Prawdopodobnie dokonana ocena stanu sytuacji kryzysowej umożliwia właściwie prowadzenie negocjacji [6].

Pierwszym przestępstwem wynikającym z art. 189 kk jest pozbawienie wolności człowieka (*Art. 189. - § 1.* Kto pozbawia człowieka wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5; § 2. Jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 7 dni, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10; § 3. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 1 lub 2, łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3). Chodzi tu o pozbawienie wolności fizycznej, czyli możliwości wyboru miejsca i przemieszczania się.

Następnym przestępstwem przeciwko wolności jest handel ludźmi (*Art. 189a* § 1. Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, § 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5).

Kolejnym katalogiem wymienionej kategorii przestępstw jest groźba karalna (*Art. 190.* - § 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2, § 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego).

Nie można pominąć nękania innej osoby, co również jest przestępstwem (*Art. 190a.* - § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3, § 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej, § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10, § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego).

Przestępstwem przeciwko wolności jest również zmuszanie do określonego zachowania (*Art. 191.* - § 1. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3, § 2. Jeżeli sprawca działa w sposób określony w § 1 w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5; *Art. 191a.* - § 1. Kto utrwała wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, albo wizerunek

nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, § 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego).

Ustawodawca przewidział także karę za wykonywanie zabiegów leczniczych bez zgody pacjenta oraz za naruszenie miru domowego (*Art. 192.* - § 1. Kto wykonuje zabieg leczniczy bez zgody pacjenta, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2, § 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego; *Art. 193.* - Kto wdzierają się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku) [7].

Wymienione kategorie przestępstw wymagają niejednokrotnie zastosowania negocjacji w celu rozwiązania sytuacji konfliktowej. Aby nie doszło do oceny spontanicznej, subiektywnej sytuacji kryzysowej, należy dysponować wiedzą na temat sześćoetapowego modelu interwencji kryzysowej, jaką proponują James R. K., Gilliland B. E. [8]:

1. Zdefiniowanie problemu – zadaniem interwenta jest zrozumienie problemu z punktu widzenia osoby uzależnionej.

2. Zapewnienie bezpieczeństwa – rozumianego jako bezpieczeństwa psychologiczne i fizyczne.

3. Dostarczenie wsparcia – niezbędne jest tu wypracowanie postawy akceptacji, szacunku, empatii, okazywanie zainteresowania, komunikowanie chęci pomocy.

4. Przegląd i analiza rozwiązania problemu – myślenie o sposobach radzenia sobie z problemem powinno uwzględniać zasoby wewnętrzne osoby uzależnionej (wiedzę, umiejętności, sprawność umysłową) oraz zasoby zewnętrzne (wszelkie rodzaje wsparcia środowiskowego, instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego).

5. Sformułowanie planów rozwiązania kryzysu – uwagę należy koncentrować na systemowym podejściu do

rozwiązania problemu osoby uzależnionej i uwzględniać jego rzeczywiste zdolności do radzenia sobie z trudnościami.

6. Zawarcie kontraktu na realizację powziętego planu – ważne jest, aby interwent w uzgodnionym z osobą uzależnioną czasie i trybie monitorował działania nad procesem wychodzenia z kryzysu oraz pozostawał w kontakcie z aktualnymi potrzebami i oczekiwaniami z drugiej strony [8].

Reasumując, należy pamiętać o *zasadach prowadzenia negocjacji* w przypadku wystąpienia wymienionych kategorii przestępstw przeciwko wolności:

1. Nie należy podejmować działań bez zdefiniowania problemu.

2. Zebrać maksymalną ilość informacji przed przystąpieniem do negocjacji.

3. Dbać o bezpieczeństwo własne i sprawcy przestępstwa.

4. Unikać w trakcie negocjacji słowa «NIE».

5. Opanować własne emocje.

6. Budować atmosferę zaufania.

7. Angażować sprawcę przestępstwa w wypracowanie rozwiązań korzystnych dla obydwu stron.

Bibliografia:

1. Bielen S., Negocjacje w stosunkach międzynarodowych, Warszawa 2013, s. 23.

2. Brdulak H., Brdulak J., Negocjacje handlowe, Warszawa 2000, s. 13.

3. Nęcki Z., Negocjacje w biznesie, Warszawa 2000, s. 17.

4. Bargiel-Matusiewicz K., Negocjacje i mediacje, Warszawa 2007, s. 57.

5. Kamiński J., Negocjowanie, Warszawa 2003, s. 15.

6. Jędrzejko M. Z., Kowalski M., Rosik B. P. (red nauk.), Uzależnienia behawioralne, Radom 2014, s.186.

7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U.z 1997 nr 88, poz.553.

8. James R. K., Gilliland B. E., Strategie interwencji kryzysowej, Warszawa 2008, s.49.